

Карел Чапек

Брат Франциск¹

1. ФРАНЦИСК АСИЗКИ (1182–1226) – основател на ордена на францисканците, чийто идеал бил животът при пълно въздържание, посветен само на мисионерска, проповедническа и благотворителна дейност.

По шосето към Форли² (там, където пътят се отклонява за Луго) някакъв просещ монах се спря у един ковач; монахът беше дребен на ръст, леко прегърбен и широката му усмивка разкриваше няколко жълти зъба.

– Помози бог, братко – весело каза той на ковача, – днес аз още не съм ял.

Ковачът се изправи, обърса потта от челото си и си помисли нещо за разните празноскитащи.

– Заповядайте – промърмори той. – Все ще се намери някоя бучка сирене.

Жената на ковача беше бременна и набожна; тя поиска да целуне ръка на монаха, но той веднага скри и двете си ръце и забъбра:

– Моля, майчице, не е ли по-добре аз да ви целуна ръка? Наричат ме брат Франциск, просякът. Бог да ви благослови.

– Амин – въздъхна младата ковачка и отиде да донесе хляб, сирене и вино.

Ковачът не беше от приказливите; забил поглед в земята, той стоеше съвсем безпомощен.

– Откъде идвате, доминe? – попита той най-сетне.

– От Асизи – каза монахът. – На доста път оттук, братко. Няма да повярвате колко поточета, лозя и пътеки има по света. Човек не успява да ги обходи, а би трябвало, братко, би трябвало. Навсякъде божи твари и когато пътуваш по света, сякаш се намираш на едно непрекъснато молебствие.

– Веднъж аз ходих чак до Болоня³ – каза ковачът замислен, – ама това беше много отдавна. Нали знаете, доминe, ковачът не може да нарами със себе си ковачницата.

Монахът кимна с глава.

– Да ковеш желязото – каза той, – е все едно да служиш на бога, ковачо. Огънят е хубаво и свято нещо. Да, да, братът огън, жива божа твар. Когато желязото омекне и стане гъвкаво – ой, каква красота, ковачо! А пък да се взираш в огъня – това е истинско откровение.

Монахът по момчешки прегърна коленете си и се разприказва за огъня. За овчарския огън, за димящите огнища из лозята, за горящата борина, за свещите и за пламтящия, обхванат от огън храст. През това време ковачката постла бяло платно на масата и приготви хляб, сирене и

2. ФОРЛИ – главен град на едноименна област в Италия, в провинцията Емилия на река Монtone а Ронко.

3. БОЛОНЯ – старинен италиански град в провинцията Емилия, в плодородна равнина в подножието на Апенините.

вино; ковачът разсеяно примигваше, като че ли гледаше в огън.

– Отче – каза тихо жената на ковача, – не искате ли да похапнете?

Брат Франциск чупеше хляба с ръце и поглеждаше озадачено към ковача и жена му. „Че какво става с вас двамата, чудеше се мислено той, какви сте такива мълчаливи и особени. Такива добри люде, мъжът цяла мечка, жената ще става майка скоро, какво става с вас, какво ви гнети?“ От смущение и от жал яденето взе да пресяда на гърлото на брат Франциск. „С какво да ви развеселя, божи люде? Може би да ви разкажа весели истории от моите странствувания? Или да ви попея и да се покълча пред вас, та да разтуша жената, която чака бебе?“

Вратата се пооткрехна. Жената на ковача вдигна ръка и пребледня. На вратата се подаде покорна куча глава с плахи очи.

Ковачът скочи, жилите на челото му се наляха с кръв и той се втурна към вратата.

– Марш оттука, проклето животно! – изрева той и ритна вратата. Кучето изскимтя и избяга.

Брат Франциск се натъжи и смутен, започна да прави топчета от хляба.

– Ковачо, ковачо – не се съдържа той, – какво ви е сторила тази божа твар?

Ковачът загрижено се обърна към жена си.

– Джулиана – измърмори той, – хайде! Хайде де! Жената се опита да се усмихне, устните ѝ трепереха, тя стана, бледа, замаяна, и без да каже дума, се отдалечи. Ковачът я проследи с мрачен поглед.

– Братко – прошепна Франциск съжалително, – защо прогони своя брат кучето от трапезата? Аз си отивам.

Ковачът гневно изхърка.

– Щом искате да знаете, доминe – каза той грубо – това куче... На Великден ние очаквахме гости. Щеше да ни навести сестрата на жена ми от Форли, момиченце още... Не дойде. След две седмици пристигнаха да си я вземат родителите й... Търсихме момичето, никъде ни помен от него. Една седмица преди Задушница кучето ни се появи някъде откъм полето и довлече нещо в муцуната си, остави го на прага. Като погледнахме, какво да видим – вътрешности. Едва по-късно намерихме каквото беше останало от момичето...

За да се овладее, ковачът хапеше устните си.

– Не знаем кой е сторил това. Бог ще накаже убиеца. Но кучето, доминe... – ковачът махна с ръка. – А аз не мога да го убия, това е най-лошото. Не ти дава и да го изпъдиш. Обикаля около къщата и скимти –

Представяте ли си, доминe, колко е ужасно – ковачът прекара грубата си ръка през лицето си. – Не можем и да го гледаме. Нощем вие на вратата.

Брат Франциск потръпна.

– Ето такава е работата – изгъгна ковачът. – Извинете, доминe, ще отида да видя Джулиана.

Монахът остана сам в стаята. В настаналата тишина той се почувствува неудобно. На пръсти излезе на прага. Недалеч, подвил опашка, стои жълтият разтреперан пес и го гледа с плах поглед. Брат Франциск се обърна към него. Кучето понечи да мръдне опашка и изскимтя.

– Ех, ти, бедното – измънка Франциск и се опита да насочи поглед другаде, но кучето мръдна опашката си без да сваля поглед от него.

– Е, какво искаш? – промърмори смутено брат Франциск. – Мъчно ти е нали, братко? Трудна работа.

Кучето пристъпи на едно място и затрепери от възбуда.

– Хайде, хайде – взе да го успокоява Франциск. – Никой не иска да говори с тебе, а?

...Кучето скимти и пълзи в краката на монаха. Брат Франциск изпитва някакво отвращение от него.

– Хайде, хайде, махай се – убеждава го той. – Защо си сторил това. Та то е било свящото телце на момиченцето...

Кучето лежи в краката на светеца и вие.

– Хайде, стига, моля ти се – мърмори Франциск и се навежда над кучето. То замръзва в напрегнато очакване...

В този миг на прага се появиха ковачът и жена му, търсеха своя гост. И какво да видят, клекнал пред къщата, монахът чеше зад ухото ридещото куче и тихо му говори:

– Виждаш ли, братко, виждаш ли, мой мили, защо ми лижеш ръцете?

Ковачът се изсекна. Франциск се обърна към него и плахо забърбори:

– Знаете ли, ковачо, то така жалко скимтеше! Как го казвате?

– Брако – измърмори ковачът.

– Брако – каза свети Франциск и кучето веднага го близна по лицето. Брат Франциск стана. – Стига скръб, братко, благодаря ти. А аз да вървя, ковачо.

В тоя миг той търсеше начин да се сбогува и не се досещаше;

застанал пред ковачката със затворени очи, той се мъчеше да си припомни някаква благословия.

Когато отвори очите си, младата жена беше коленичила пред него, а ръката ѝ – върху главата на кучето.

– Слава богу – въздъхна Франциск и откри жълтите си зъби. – Бог да ви възнагради за това!

А кучето, скимтейки от бясна радост, хукна да тича около светеца и коленичилата жена.

КРАЙ

© 1932 Карел Чапек
© 1968 Светомир Иванчев, превод от чешки

Karel Čapek
, 1932

Сканиране, разпознаване и редакция: К. Ч.

Издание:

Карел Чапек. Книга апокрифи. Разкази
Издателство „Народна младеж“, София, 1968
Редактор на издателството Вера Филипова
Художник Иван Кирков
Художествен редактор Иван Стоилов
Технически редактор Лазар Христов
Коректор Мери Керанкова

Karel Čapek. Kniha apokryfů
Vydání 4
Československý spisovatel. Praha, 1964

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/10659>]